

בש"פ 7245/17 - פלוני נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 7245/17

לפני: כבוד השופט ע' פוגלמן
העורר: פלוני

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר לפי סעיף 53 ל חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 על החלטת בית המשפט המחוזי בבאר שבע (כב' השופט נ' אבו טהה) במ"ת 16624-07-17 מיום 14.9.2017

תאריך הישיבה: כ"ח באלול התשע"ז (19.9.2017)

בשם העורר: עו"ד ירום הלוי

בשם המשיבה: עו"ד הדר פרנקל

החלטה

לפני ערר לפי סעיף 53 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים) על החלטת בית המשפט המחוזי בבאר שבע (כב' השופט נ' אבו טהה) מיום 14.9.2017 על מעצרו של העורר עד לתום ההליכים.

1. נגד העורר (ונאשם נוסף) הוגש ביום 9.7.2017 כתב אישום לבית המשפט המחוזי בבאר שבע המייחס לו עבירות של חבלה בכוונה מחמירה לפי סעיף 329(א)(1) בצירוף סעיף 29 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, וכמו כן עבירות של החזקת סכין שלא כדין לפי סעיף 186(א) וסעיף 29 לחוק זה ועבירה של שיבוש מהלכי משפט לפי סעיפים

עמוד 1

244 ו-29 לחוק. ביום הגשת כתב האישום טרם מלאו לעורר 18 והוא היה כבן 17 ו-11 חודשים. כעולה מכתב האישום, בתחילת חודש יולי 2017 בילה העורר ביחד עם הנאשם הנוסף ואנשים נוספים בחוף הים באשקלון. במהלך הביקור, ועל רקע עימות שהתגלע עם אחד הנוכחים, תקפו אותו העורר והנאשם הנוסף, וכמו כן תקפו חבר שניסה להפריד בין הצדדים (להלן: המתלונן). בהמשך לכך, ניפץ העורר ביחד עם הנאשם הנוסף נרגילה מזכוכית על ראשו של המתלונן. זמן קצר לאחר מכן, התחדש העימות בין הנוכחים ובהמשכו תקף העורר את המתלונן בצווארו באמצעות סכין שהייתה בכיסו. כתוצאה מכך החל המתלונן לדמם ונזקק לאשפוז בבית חולים, ואילו העורר והנאשם הנוסף נמלטו מהמקום, כשהם משליכים את הסכין לצמחייה סבוכה בקרבת מקום. בסמוך לאירוע נוסא כתב האישום נעצר העורר, ומעצרו הוארך עד להגשת כתב האישום נגדו.

2. בד בבד עם הגשת כתב האישום, הגישה המשיבה בקשה למעצרו של העורר עד לתום ההליכים המשפטיים נגדו. בסמוך לכך הורה בית המשפט המחוזי בבאר שבע (כב' השופט נ' אבו טהה) לשירות המבחן לנוער לערוך תסקיר בעניינו של העורר. בתסקיר צוין כי העורר מתגורר עם אמו ועם בן זוגה בשנתיים האחרונות. התרשמות שירות המבחן בתסקיר הייתה כי לעורר קיים קושי בהשתלבות במסגרת, וקושי בשיתוף פעולה עם הגורמים הטיפוליים. כמו כן, צוין כי לעורר עבר של שימוש בסמים. אשר לחלופת המעצר שהציע העורר - בבית בנו של בן זוגה של האם - צוין כי יש צורך בעריכת אבחון פסיכולוגי בטרם קבלת החלטה בעניין. בהמשך לכך, ולאחר עריכת אבחון פסיכולוגי, ערך שירות המבחן תסקיר נוסף לעורר. בתסקיר צוין כי מן הבדיקה עולה תמונה שלפיה לאורך שנים לא הייתה לעורר דמות סמכותית שתסייע לו להפנים נורמות וערכים. התרשמות שירות המבחן הייתה כי העורר "עדיין לא אימץ קודים עברייניים". יחד עם זאת, צוין כי הוא "מסוכן בשל חולשת הבקורות [שלו - ע' פ']", וכי מסוכנות זו מתחזקת נוכח השימוש בסמים. העורר הציע חלופת מעצר בבית אמו ובפיקוח אמה ואחותה. שירות המבחן התרשם מהמפקחות המוצעות כי הן "אינן מבינות את חומרת העבירות המיוחסות לו [לעורר - ע' פ']"; וכי היכרותו עמו היא שטחית. נוכח האמור, ציין שירות המבחן כי אין הוא יכול לבוא - בעת הנוכחית - בהמלצה על שחרור לחלופת מעצר, וכי יש צורך בעריכת בדיקות נוספות בעניין.

3. בדיון שהתקיים בעניינו של העורר ביום 30.7.2017 בבית המשפט המחוזי בבאר שבע הסכים בא כוח העורר לקיומן של ראיות לכאורה, אולם טען כי יש בהן "כרסום". בשים לב להמלצת שירות המבחן, הורה בית המשפט (כב' השופט ע' כהן) על עריכת תסקיר נוסף לעורר, שבמסגרתו תבחן החלופה המוצעת על ידו, כמו גם אפשרות למעצר באיזוק אלקטרוני.

4. ביום 1.8.2017 הגיש שירות המבחן תסקיר נוסף בעניינו של העורר, שבגדרו נבחנו חלופות המעצר הרלוונטיות. אשר לחלופה המוצעת בבית בנו של בן זוגה של אמו של העורר צוין כי חלופה זו אינה מתאימה, וזאת בשל היכרות השטחית של המפקחים עם העורר, וחוסר ההבנה שלהם לקשייו ולצרכיו. לכך הוסיף שירות המבחן כי המפקחים המוצעים במסגרת חלופה זו - בנו של בן זוגה של אמו של העורר ובת זוגו - הם אנשים צעירים, כמעט בני גילו של העורר, שמטפלים בשני ילדים קטנים, ועסוקים מרבית שעות היום בפרנסת המשפחה. משכך, התרשמות שירות המבחן הייתה כי הם אינם פנויים למלאכת הפיקוח על העורר; וכי אין הם מהווים דמויות סמכות עבורו ויתקשו להשגיח עליו ולהציב לו גבולות. לכך הוסיף, כי נגד העורר מתנהלים הליכים משפטיים נוספים - בין היתר - בגין עבירות סמים. צוין כי העורר לא דיווח לשירות המבחן על הליכים אלה, ושלפיכך קשה לתת בו אמון. אשר לאפשרות מעצרו של העורר באיזוק אלקטרוני בבית אמו שירות המבחן ציין כי זו "מתקשה לעמוד על שלה בעת קונפליקטים מול בנה". לפיכך, ובנתון למסוכנותו הגבוהה של העורר, שירות המבחן בא בהמלצה להימנע מחזרתו לביתו בעיר מגוריו בשל הקרבה לנפגעי העבירה. בסוף התסקיר המליץ שירות המבחן על בחינתה של חלופת מעצר מוסדית לעורר, תוך שצוין כי האחרון מתנגד לאפשרות זו.

5. בתסקיר מיום 14.8.2017 צוין כי העורר הציע חלופת מעצר נוספת בבית בני דודיו. אולם, זו נדחתה משאמו של העורר ציינה כי אין ביכולתם של אלה לפקח על העורר. עוד ציין שירות המבחן כי העורר אינו מעוניין להשתלב בחלופת מעצר מוסדית; וכי הוא סירב "נחרצות" להשתלב במסגרת לטיפול בהתמכרויות. בסוף התסקיר צוין כי נוכח גורמי הסיכון הקיימים בעניינו של העורר הוא זקוק "לחלופת מעצר הכוללת פיקוח והשגחה ברמה גבוהה אשר אין בנמצא בשלב זה במסגרת המשפחתית". שירות המבחן התרשם כי מדובר ב"צעיר המצוי בסיכון גבוה להידרדרות בתחומים השונים, אשר ייתכן והיה יכול להיתרם ממסגרת חוץ ביתית", אך הוא מסרב לכך. בנתון לכך בא שירות המבחן בהמלצה שלא לשחרר את העורר בשלב זה לחלופת מעצר. ביום 15.8.2017 התקיים דיון בעניינו של העורר, שבמהלכו הביע האחרון את רצונו להשתלב במסגרת טיפולית. על רקע זה, הורה בית המשפט המחוזי בבאר שבע (כב' השופט נ' אבו טהה) על קבלת תסקיר נוסף בעניינו של העורר, בהינתן השינוי בעמדתו.

6. ביום 7.9.2017 נערך לעורר תסקיר נוסף, שבו צוין כי העורר זומן לראיון בקהילת הבוגרים "רטורנו". כעולה מהתסקיר, העורר לא הביע מוטיבציה להשתלב במסגרת, טען כי הוא אינו זקוק לטיפול ו"אף הציג עמדות בעיתיות בנוגע לשימוש באלימות המשקפות את הדאגות בנוגע למסוכנותו". לפיכך, העורר לא נמצא מתאים להשתלב בקהילה. בסוף התסקיר חזר שירות המבחן על עמדתו שלפיה העורר מצוי בסיכון גבוה להידרדרות, ולכן אין מקום בשלב זה להורות על שחרורו לחלופת מעצר.

7. ביום 14.9.2017 הורה בית המשפט המחוזי בבאר שבע (כב' השופט נ' אבו טהה) על מעצרו של העורר עד לתום ההליכים נגדו. בית המשפט עמד על התשתית הראייתית שקיימת בעניינו של העורר: הודעה מוקלטת של עדת ראייה לאירוע, הודעות של עדי ראייה נוספים, דו"חות פעולה של שוטרים שהגיעו למקום, שברי נרגילה, תעודות רפואיות המתארות את הפציעות שנגרמו למתלונן, וכמו כן הודאתו של העורר במיוחס לו. בית המשפט דחה את השגות העורר ביחס לקיומה של תשתית ראייתית לכאורית בעניינו, וקבע כי אין בהן כדי לגבש "כרסום ממשי" בתשתית האמורה. בהיעדר מחלוקת בין הצדדים אשר לקיומה של עילת מעצר, נדרש בית המשפט לשאלת קיומה של חלופת מעצר. בית המשפט עמד על הכלל שלפיו מקום שבו מדובר בקטינים יש לתת משקל לשיקול השיקומי בשלב הבקשה למעצר עד לתום ההליכים. זאת, בשים לב לסעיף 10א לחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971 (להלן: חוק הנוער). ואולם - צוין - כי אין מדובר בשיקול בלעדי, וכי מקום שבו המסכת העובדתית מצביעה על מסוכנות יש להורות על מעצר. אשר לעניינו של העורר, הורה בית המשפט על מעצרו - כאמור - עד לתום ההליכים. זאת, בשים לב לעמדת שירות המבחן שממנה עולה כי נשקפת מהעורר מסוכנות גבוהה; ונוכח עמדת שירות המבחן אשר לחלופות המוצעות על ידי העורר, שלפיה אין בהן כדי לאיין את המסוכנות הנשקפת ממנו.

8. מכאן הערר שלפניי. בתמצית, טענת העורר היא כי לא ניתן משקל מספיק לעובדת היותו קטין בעת ביצוע העבירה. העורר הטעים כי הוא נעדר עבר פלילי; כי זו לו הפעם הראשונה שבה הוא נעצר; וכי שגה בית המשפט המחוזי כשקבע כי נשקפת ממנו מסוכנות גבוהה. בדיון שהתקיים לפניי חזר העורר על טענותיו והציע חלופה נוספת - שלא נבחנה על ידי שירות המבחן, אולם הועלתה כבר לפני בית המשפט המחוזי - ושבמסגרתה ישהה העורר בבית אמו, אך ייצא מדי בוקר עם בן זוגה של האם לעבודתו וישוב עמו לבית האם רק בערב.

המשיבה סמכה ידיה על החלטת בית המשפט המחוזי. לדבריה, העורר אכן היה קטין כשביצע את העבירות, אך אלו בוצעו כחודש לפני הפיכתו לבגיר - עניין הנושא עמו משקל. לעניין המסוכנות הנשקפת מהעורר, חזרה המשיבה על עמדת שירות המבחן שלפיה זו גבוהה, וכי הוא בעל רקע של שימוש בסמים ובאלכוהול. צוין כי בית המשפט המחוזי בחן מספר רב של חלופות, ומצא כי אין בהן כדי לאיין את המסוכנות הנשקפת מהעורר; וכי - הגם שלעורר אין הרשעות

קודמות - מהתסקירים שנערכו לו עולה כי קיימים נגדו הליכים פליליים אחרים.

9. לאחר שעיינתי בערר ובנספחיו, ושמעתי את טענות הצדדים בדיון לפני, באתי למסקנה כי דינו להידחות. נקודת המוצא לדיונו היא קביעת בית המשפט המחוזי אשר לקיומן של ראיות לכאורה בעניינו של העורר; ולקיומה של עילת מעצר נגדו. כידוע, משנמצא כי נגד נאשם קיימות ראיות לכאורה להרשעתו בעבירות המיוחסות לו, וכשקיימת עילה למעצרו על בית המשפט לבחון אם ניתן להגשים את תכלית המעצר באמצעות חלופה - שתפחית את הפגיעה בחירות הנאשם - ושיש בה כדי לאיין את המסוכנות הנשקפת ממנו (סעיף 21(ב) לחוק המעצרים; בש"פ 660/15 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה 8 (28.1.2015); בש"פ 6031/14 קרעוש נ' מדינת ישראל, פסקה 6 (9.9.2014));; ודברים אלה נכונים בפרט שעה שמדובר במי שביצע את העבירה בהיותו קטין. כפי שקובע סעיף 10א לחוק הנוער "לא יוחלט על מעצרו של קטין אם ניתן להשיג את מטרת המעצר בדרך שפגיעתה בחירותו פחותה, והמעצר יהיה לפרק הזמן הקצר ביותר הנדרש לשם השגת המטרה כאמור; בקבלת החלטה על מעצרו של קטין, יובאו בחשבון גילו והשפעת המעצר על שלומו הגופני והנפשי ועל התפתחותו" (ראו עוד בש"פ 646/13 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (31.1.2013)). ואולם, נפסק כי קטינות אין משמעה חסינות בפני מעצר עד תום ההליכים, בפרט מקום שבו נעבירה העבירה על סף הבגרות (בש"פ 4877/16 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 6 (26.6.2016); בש"פ 5859/16 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 18 (29.8.2016)). בעניינו, לא עמדה לפני בית המשפט המחוזי, ואף לא עומדת לפני, חלופה שיש בה כדי לאיין את המסוכנות הנשקפת מהעורר. האפשרות לאתר חלופה מתאימה נבחנה באופן יסודי ומעמיק על ידי שירות המבחן מספר פעמים, וזה בא בהמלצה שלא להורות על שחרור העורר בעת הנוכחית. מהתסקירים שהובאו לעיוני עולה כי אין בחלופות המוצעות כדי לאיין את המסוכנות הנשקפת מהעורר; וכי אין די - בעת הנוכחית - במפקחים המוצעים על ידו. לכך יש להוסיף את סירובו הנחרץ של העורר להשתלב בהליך שיקומי; ואת עמדתו השוללת השתלבות בחלופה מוסדית - עניין הנושא עמו משקל בבחינת סיכויי השיקום של העורר בשלב זה, בשים לב לעמדת שירות המבחן בעניין. אף בפסקי הדין שהציג העורר לעיוני אין כדי לסייע לעניינו, שכן באלה דובר בנאשמים שלגביהם הייתה המלצת שירות המבחן חיובית. לא כך הוא הדבר אשר לעורר. כידוע, הימנעות שירות המבחן מלהמליץ על שחרור העורר נושאת עמה משקל והלכה היא כי דרושים טעמים של ממש על מנת לסטות מהמלצה בכגון דא (בש"פ 4842/16 מדינת ישראל נ' חסארמה, פסקה 9 (19.6.2016)). לא שוכנעתי כי טעמים כאלה קיימים במקרה דנן. בנתון לאמור דעתי היא כי יש לדחות את הערר.

בצד זאת יובהר כי - בשים לב לגילו הצעיר של העורר ועברו הנקי - יוכל הוא לפנות לבית המשפט המחוזי בבקשה לעיון מחדש לבחינת חלופה חדשה (או לעיבוי תנאי חלופה שכבר נבחנה, לרבות שינוי הערבים) - ובכלל זה גם חלופה מוסדית - שיש בה כדי לאיין את המסוכנות הנשקפת ממנו. בעניין זה יחליט בית המשפט כחכמתו.

הערר נדחה אפוא.

ניתנה היום, כ"ח באלול התשע"ז (19.9.2017).

שׁוֹפֵט